

Metodické listy Vzdelávanie o holokauste 2009

Návšteva autentických miest spojených s holokaustom

Dokumentačné stredisko holokaustu (DSH) pripravilo spolu s učiteľkami – multiplikátorkami ďalšie metodické listy – vzorové hodiny, ktoré predstavujú vzor, inšpiráciu alebo jeden z možných postupov práce so žiakmi. Venujú sa problematike návštev autentických miest spojených s holokaustom – vzdelávacím exkurziám a ich miestu v systéme vzdelávania o holokauste.

Návšteva autentických miest predstavuje špeciálnu vzdelávaciu skúsenosť a príležitosť. Autentické miesto má jedinečnú atmosféru, ktorá môže vzbudiť nový záujem študentov o poznatky prostredníctvom emotívneho zážitku.

Pedagóg si musí byť vedomý, akým silným zážitkom budú jeho žiaci vystavení a podľa toho naplánovať štruktúru exkurzie. Dôležité je uvedomiť si, že samotná exkurzia nie je hlavným cieľom, ani nástrojom pri vzdelávaní o holokauste. Pedagóg musí mať jasne zadefinované ciele návštevy: ako doplní, ozvláštni a rozšíri jeho prácu so žiakmi v triede. Zdôrazňujeme, že návšteva – exkurzia na autentické, ale aj neautentické miesta (múzeá, vzdelávacie centrá a pod.) vyžaduje serióznu prípravu pedagóga aj žiakov, aktívnu účasť žiakov počas exkurzie a spoločnú alebo individuálnu zhrňujúcu aktivitu po návšteve.

Pedagóg musí mať jasnú predstavu, akým spôsobom chce včleniť exkurziu do kontextu vyučovania a práce s konkrétnou triedou. Starostlivo napláňovaná exkurzia je výsledkom spolupráce a komunikácie pedagóga s pracovníkmi pamätného miesta. Pedagóg si zistí (napr. na webovej stránke) ponúkané možnosti pamätného miesta: typy trás, programov podľa veku a zamerania návštevníkov a pod. a vopred vyberie vhodnú možnosť pre svojich žiakov.

V prípravnej fáze exkurzie so žiakmi musí jasne odznieť informácia, že autentické miesto je pamätník s vlastnou históriou. Žiaci musia mať základné vedomosti o danom historickom období a mieste či úlohe, ktorú autentické miesto zohralo.

Žiaci počas exkurzie získajú vedomosti nielen o minulosti, ale aj o súčasných spôsoboch pripomínania si minulosti, spomienkových podujatiach, ktoré sa tu – na autentickom mieste – konajú.

Autentické miesto má jedinečnú atmosféru, ktorá môže vzbudiť nový záujem o poznatky prostredníctvom emotívneho zážitku. To, že žiaci majú počas exkurzie príležitosť študovať originálne artefakty autentického miesta, ponúka ich priame prepojenie s ľuďmi v minulosti a môže stimulovať záujem žiakov a motivovať ich k ďalšiemu štúdiu. Pedagóg musí byť pripravený na to, že exkurzia vyvolá v triede aj nové historické, etické a morálne úvahy a otázky. Keďže väčšina študentov nie je zvyknutá učiť sa na autentických miestach, môžu

im chýbať potrebné schopnosti a zručnosti. Učiteľ s touto skutočnosťou musí rátať a so žiakmi pracovať tak, aby boli schopní vedomosti získané v triede aplikovať, resp. ďalej využívať priamo počas exkurzie.

Úloha pedagóga počas exkurzie je preto nielen dozorná a pozorovacia, ale (hoci skupina má zväčša profesionálneho sprievodcu – zamestnanca pamätného miesta) má byť pripravený komunikovať so žiakmi a povzbudzovať ich k otázkam. Počas exkurzie by pedagóg mal vytvoriť priestor na krátke zastavenie a zhrnutie doterajších vnemov a snažiť sa o vytvorenie atmosféry na otvorené reflexie študentov.

Po návrate z návštevy autentického miesta učiteľ zvolí vhodný spôsob aj formu, aby žiaci mali chuť a voľnosť reflektovať priebeh exkurzie. Učiteľ sa má snažiť, aby v rámci diskusie v triede spoločne umiestnili zážitky, vedomosti a emócie prežité počas exkurzie do širšieho rámca výučby. Nakoniec by mal pedagóg vhodne zvolenou formou aktivity povzbudiť žiakov k prezentácii názorov, komentárov a poznatkov vyvolaných exkurziou pred širším auditóriom – v škole, resp. v lokalite, kde sa škola nachádza.

Obe autorky – PaedDr. Andrea Gáborová, aj PhDr. Zuzana Meszarosová – so svojimi žiakmi pravidelne absolvujú vzdelávacie exkurzie. Na základe vlastných odborných poznatkov, skúseností, vedomostí a zážitkov, a zároveň v kontexte vyššie uvedených zásad vypracovali pre svoje kolegyně a kolegov vzorové hodiny. Veríme, že budú inšpiratívne a povzbudia vás k príprave vlastných postupov práce s vašimi žiakmi.

DSH

PhDr. Monika Vrzgulová, Csc.
riaditeľka DSH

NÁVŠTEVA PAMÄTNÉHO MIESTA SPOJENÉHO S HOLOKAUSTOM

PaeDr. ANDREA GÁBOROVÁ

A / Kremnička – pamätník Menora

Určené: Žiakom vo veku 13 – 18 rokov

Téma: Banská Bystrica, Slovenské národné povstanie

Ciele/vzdelávací výstup:

- Žiak má:**
- zoznámiť sa s pojmom holokaust
  - zoznámiť sa primerane veku s problematikou holokaustu
  - začať vnímať etický rozmer holokaustu
  - naučiť sa primerane správať na pamätnom mieste spojenom s holokaustom
  - uvedomiť si rozdiely (a spoločné znaky) vzdávania piety v kresťanskom a židovskom náboženstve
  - spoznať význam Kremničky v kontexte SNP, upevniť a prehĺbiť vedomosti o SNP
  - oboznámiť sa s dielom architektov Dušana Jurkoviča a Juraja Arieľa Fatrana v Kremničke

Kritériá hodnotenia:

- žiak sa na jednoduchšej úrovni úspešne pokúsil definovať pojem holokaust
- žiak sa primerane správal na pamätnom mieste spojenom s holokaustom
- žiak v pracovnom liste správne priradil symboly vyjadrenia piety k jednotlivým náboženstvám

– žiak výstižne odôvodnil postavenie pamätníka v danej lokalite

– žiak si osvojil mená dvoch architektov a správne identifikoval ich dielo

Metódy:

- problémový výklad/riadený rozhovor, pozorovanie, analýza, práca s textom, diskusia, prezentácia

Formy:

- vychádzka/exkurzia – frontálna, samostatná činnosť žiakov, skupinová práca

Pomôcky:

- mapa BB, Pamätník SNP a Menora v Kremničke, textová tabuľa, poznámkový zošit, písacie potreby, ceruzky, kamienky, kahan, pracovný list (vlastné fotografie z vychádzky/exkurzie), definícia holokaustu, veľké obrázky kríža a menory (symboly), kartičky s menami architektov (Dušan Jurkovič, Juraj Arieľ Fatran)

Počet hodín na realizáciu:

- a) pred návštevou pamätného miesta: 0,5 vyučovacej hodiny
- b) návšteva pamätného miesta: 1 vyučovacia hodina + cesta
- c) po návšteve pamätného miesta: 1 vyučovacia hodina

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACÍCH HODÍN:

I. PRED NÁVŠTEVOU PAMÄTNÉHO MIESTA

Riadený rozhovor – zopakovanie a upevnenie predchádzajúcich vedomostí, pocitová príprava na návštevu pamätníka

Otázky:

- Kedy a kde vypuklo SNP?
- Zvíťazili povstalci alebo Povstanie bolo potlačené?
- Ako sa povstalci snažili brániť pred nemeckou armádou (pred tankami)?
- Keby ste chceli brániť mesto, kde by ste umiestnili protitankové priekopy? Ukážte na mape a vysvetlite svoj výber.
- Ako sa správali Nemci a domáci prisluhovači po potlačení Povstania?
- Čo si myslíte, že sa označuje pojmom masový hrob?
- Prečo sa práve jedno miesto v Kremničke stalo masovým hrobom?
- Prečo takéto miesto nazývame pamätným?
- Ako by sme sa mali na takýchto miestach správať? Prečo?

II. NÁVŠTEVA PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná časť: presun k pamätnému miestu, vystúpenie z autobusu, zhromaždenie sa na parkovisku, pripomenutie dôstojného správania, kontrola kamienkov.

Motivácia:

- Kde sa teraz nachádzame?
- Čo tu bolo počas SNP?
- Čo sa tu stalo po jeho potlačení?
- Prečo tu teraz stojí pamätník?

Presun do areálu pamätníka

Nové učivo:

Analýza pamätného miesta

1. Výklad – riadený rozhovor a/alebo rozprávanie

Otázky:

- Pozrime sa na pamätník z diaľky. Z koľkých častí sa skladá? (2)
- Aký má tvar? Ktoré symboly môžeme na ňom pozorovať? (trojuholník – pyramidálny pylón, kríž – symbol kresťanstva, menora – sedemramenný svietnik, spolu s Dávidovou hviezdou jeden zo symbolov judaizmu)
- Akú má farbu? Z akého materiálu je vyrobený?
- Navrhol celý pamätník jeden architekt? (dvaja: Dušan Jurkovič – 1947, Juraj Arieľ Fatran – 1994)

2. Pozorovanie pamätníka

Úlohy:

- Nakresli si pamätník.
- Odpíš si nápis v slovenčine, odkresli nápis v hebrejčine.
- Práca s textom (tabuľa na začiatku prístupového chodníka).

Otázky:

- Koľko ľudí zahynulo na týchto miestach? (747)
- Z koľkých národov? (15)
- V ktorom období? Koľko je to mesiacov? (5. 11. 1944 – 5. 3. 1945; 4)
- Kto boli obeť? (zajatí povstaleckí vojaci, partizáni, ilegálni pracovníci, zahraniční vojaci, rasovo prenasledovaní občania)
- Odkiaľ ich vojaci privádzali? V ktorú časť dňa? (z bansko-bystrickej väznice, v skorých ranných hodinách)
- Akým spôsobom ich popravovali? (prinútili ich klaknúť si k priekoje a zastrelili ich)
- Čo znamená výraz rasovo prenasledovaní občania? (Židia a Rómovia)
- Koľko Židov zahynulo na týchto miestach? Prečo sa pamätník skladá z kresťanskej a židovskej časti? (372; Nežidov 375 – takmer presne na polovicu)
- Čo znamená výraz najväčší masový hrob na Slovensku?

Záver hodiny – pietny akt:

Opätovný presun k pamätníku, polozenie kamienkov, zapálenie kahana, chvíľka ticha.

Otázka:

- Hebrejský nápis na menore znamená Pamätaj! Prečo je tam napísané len toto jedno slovo? (žiaci nad odpoveďou rozmyšľajú počas pietneho aktu a doma spolu s rodičmi, starými rodičmi)

III. PO NÁVŠTEVE PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná časť: Pozdrav, zápis do triednej knihy, kontrola absencie

Motivácia: Riadený rozhovor/diskusia – zopakovanie a utvrdenie nadobudnutých vedomostí

Poznámka: Na túto časť je vhodné mať pripravené vlastné fotografie z návštevy pamätníka.

Otázky:

- Kde sme boli? Prečo?/Čo sme tam videli?
- Prečo je tam pamätník? (Prečo práve na tom mieste, čo tam bolo počas SNP?)
- Prečo hovoríme o najväčšom masovom hrobe na Slovensku?
- Kto boli obeť?
- Ako vyzerá pamätník? Z koľkých častí sa skladá? Aké symboly sme tam videli? Čo nám pripomínajú? Koľko architektov ho navrhlo?
- Ako sme ukončili návštevu pamätného miesta? Prečo práve tak?
- Rozprávali ste o exkurzii rodičom alebo starým rodičom? Ak áno, čo ste im hovorili?

Hlavná časť hodiny:

Spracovanie a upevnenie nadobudnutých vedomostí

1. Samostatná práca – pracovný list

(Poznámka: Učiteľ môže priebežne so žiakmi analyzovať správne odpovede, alebo môže nechať žiakov vyplniť pracovné listy a následne ich pozbierať na kontrolu a spätnú väzbu ako súčasť hodnotenia.)

Otázky a úlohy:

1. Kedy vypuklo a kedy bolo potlačené SNP?
2. Čo sa nachádzalo v Kremničke počas SNP?
3. Čo sa tam dialo od novembra 1944 do marca 1945?
4. Dozvedeli sme sa, že je to najväčší... (čo?)... z obdobia druhej svetovej vojny na Slovensku.
5. Čo vyjadruje číslo 747?
6. Z celkového počtu obetí bolo 58 detí. Koľko tam zahynulo dospelých?
7. Z počtu dospelých bolo 211 žien. Koľko tam zahynulo mužov?
8. Z celkového počtu obetí bolo 375 Nežidov (kresťanov). Koľko tam zahynulo Židov?
9. Z koľkých národov boli ľudia zavraždení v Kremničke?
10. O pamätníku Menora hovoríme ako o pamätnom mieste holokaustu. Prečítajte si jednu z mnohých definícií tohto pojmu. Ako by ste vysvetlili toto slovo? Aké iné (hebrejské) slovo sa v tejto súvislosti používa a čo znamená?
11. Prezrite si symboly obidvoch náboženstiev na tabuli a nakreslite ich na správne miesto v prvom riadku tabuľky. Koľko ramien má menora?
12. Do druhého riadku tabuľky nakreslite, čo sa nosí na hroby.
13. Prečítajte si mená dvoch architektov, ktorí navrhli pamätník v Kremničke a napíšte ich na správne miesto do tretieho riadku tabuľky.

2. Skupinová práca – diskusia

(žiaci sa rozdelia do malých pracovných skupín – napr. do štvoríc)

Úloha:

1. Na konci našej návštevy na pamätnom mieste holokaustu sme sa zamýšľali nad hebrejským nápisom na pamätníku Menora – Pamätaj! Mali ste porozmýšľať, prečo tam je napísané len toto jedno slovo. Porozprávajte spolužiakom v skupine, o čom ste rozmýšľali a na čo ste prišli. Ak ste sa o tom rozprávali doma s rodičmi alebo starými rodičmi, môžete povedať aj ich názory. Pozorne sa navzájom počúvajte, pokúste sa zistiť, či sa vaše názory v niečom zhodujú. Na záver bude jeden zo skupiny prezentovať vaše zistenia a názory. (Myslím si, že...; Domnievam sa, že...; Som toho názoru, že...; Podľa mňa...)

3. Prezentácia

Otázky:

- Aké názory zazneli v našej skupine?
- Na čom sme sa zhodli?
- Na čom sme sa nezhodli?

Záver hodiny:

Dokončenie pracovného listu

Úloha:

Po vypočutí všetkých názorov napíš, prečo je na pamätníku Menora nápis Pamätaj!

Domáca úloha:

- a) Napíš krátky článok do školského časopisu o návšteve pamätného miesta.
alebo
- b) Nakresli/namaľuj obrázok o návšteve pamätného miesta.

Na označenie hromadného vyvražďovania židov počas druhej svetovej vojny sa po vojne začali používať pojmy „holokaust“ a „šoa“. Pojem „holokaust“ sa používa najčastejšie. Pretože slovo „holokaust“ znamená pôvodne „zápalnú obeť“ Bohu, jeho používanie je spochybňované. Zavraždenie židov nebolo žiadnou náboženskou obeťou. V Izraeli a v židovských kruhoch mimo Izraela sa preto väčšinou používa pojem „šoa“. Toto hebrejské slovo má skôr význam „zničenie“ alebo „veľké nešťastie/zlo“.

Zdroj: <http://www.annefrankguide.net/sk-SK/bronnenbank.asp?oid=108000>

Menora pred izraelským parlamentom (Knesset), Izrael
Autor: Benno Elkan
Foto: Proesi

Replika menory z jeruzalemského chrámu, Izrael
Foto: Olivier Lévy

Pamätník menory, židovský cintorín v Terezíne, Česká republika
Autor: Ladislav Faigl
Foto: Ladislav Faigl

Kostol Sv. Mikuláša, Mníchov-Haidhausen, Nemecko
Foto: Andreas Praefcke

Kópia románskeho kríža zo začiatku 13. st. vo farskom kostole Sv. Bartolomeja v Bartholomäbergu, Vorarlberg, Rakúsko
Foto: Böhringer Friedrich

DSH

Nová Keľča, kostol sv. Štefana kráľa, okres Vranov nad Topľou, Slovensko
Foto: Przykuta

Dušan Jurkovič

D-S-H

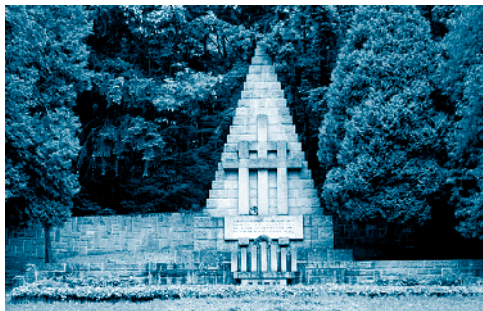
Juraj Arieľ Fatran

SNP

- vypuklo: .....
- bolo potlačené: .....

Kremnička

- protitanková .....
- 5. 11. 1944 – 5. 3. 1945 .....
- najväčší ..... na Slovensku
- 747 .....
- detí: 58
- dospelých: _ _ _
- mužov: _ _ _
- žien: 211
- židov: 372
- kresťanov: _ _ _
- príslušníci _ _ _ národov

Holokaust je .....

KREŠŤANSTVO

.....

.....

JUDAIZMUS

menora je _ ramenný svietnik

.....

.....

----- Pamätaj! .....

.....

.....

NÁVŠTEVA PAMÄTNÉHO MIESTA SPOJENÉHO S HOLOKAUSTOM

PaeDr. ANDREA GÁBOROVÁ

Múzeum a pamätník KT Auschwitz-Birkenau, Poľsko

Určené: Žiakom 2. stupňa ZŠ (9. ročník)

Téma: Druhá svetová vojna – holokaust

Ciele/vzdelávací výstup:

Žiak má:

- poznať kontext vzniku koncentračných táborov (KT) a špecifiká KT Auschwitz-Birkenau
- uvedomovať si miesto KT Auschwitz-Birkenau v kontexte holokaustu na Slovensku
- vedieť vyjadriť svoje očakávania pred návštevou pamätného miesta spojeného s holokaustom a konfrontovať ich s realitou
- zoznámiť sa so životnými a pracovnými podmienkami väzňov, naučiť sa vnímať ľudské príbehy (osudy) na pozadí štatistických údajov a čísiel
- pokúsiť sa vyjadriť svoje názory, dojmy a pocity z návštevy pamätného miesta

Kritériá hodnotenia:

- žiak dokázal primerane vysvetliť kontext vzniku koncentračných táborov a identifikoval špecifiká KT Auschwitz-Birkenau
- žiak výstižne charakterizoval postavenie KT Osvienčim v kontexte holokaustu na Slovensku
- žiak otvorene vyjadril svoje očakávania pred návštevou pamätného miesta, počas exkurzie sa správal primerane, vedel porovnať svoje očakávania s realitou
- žiak vedel uviesť príklady konkrétnych ľudských osudov, preukázal pochopenie toho, že holokaust páchali ľudia na ľuďoch;
- žiak podľa svojich schopností vhodne vyjadril svoje názory, dojmy a pocity z návštevy pamätného miesta spojeného s holokaustom

Metódy: diskusia, brainstorming, heuristické metódy, výklad, pozorovanie, analýza, práca s textom, prezentácia

Formy: exkurzia – frontálna, samostatná činnosť žiakov, skupinová práca

Pomôcky: mapy Poľska, Krakovskej oblasti, KT Auschwitz-Birkenau, tabuľa, kriedy alebo flipchart, fixky, poznámkový zošit, písacie potreby, ceruzky, kamienky, kahan, vlastné fotografie z exkurzie, Internet, CD prehrávač/magnetofón, hudobné ukážky, pokyny pre skupinovú prácu na osobitných papieroch

Počet hodín na realizáciu:

- a) pred návštevou pamätného miesta: 1 vyučovací hodina
- b) návšteva pamätného miesta:
  - KT Auschwitz 1: minimálne 2,5 hodiny
  - KT Birkenau: minimálne 1 hodina + cesta
- c) po návšteve pamätného miesta: 1 – 2 vyučovacie hodiny

Štruktúra vyučovacích hodín:

I. PRED NÁVŠTEVOU PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná časť: pozdrav, prezencia

Motivácia: diskusia

„Cesta do Osvienčimu bola postavená z nenávisti, ale dláždená ľahostajnosťou.“
(britský historik Ian Kershaw)

Otázky do diskusie:

- Čo tým chcel autor povedať? O akej ceste hovorí – o skutočnej, alebo sa vyjadruje metaforicky?
- Súhlasíte s týmto tvrdením? Prečo?
- Ako sa podľa vás prejavovala ľahostajnosť, ktorá „dláždila cestu do Osvienčimu“?
- Ako sa dá zabrániť tomu, aby sa niečo podobné opakovalo?

Hlavná časť hodiny: príprava na návštevu pamätného miesta

1. Brainstorming – čo všetko vieme o holokauste a KT Auschwitz-Birkenau
  - na tabuli je napísané HOLOKAUST a KT Auschwitz-Birkenau, žiaci formou brainstormingu dopĺňajú informácie, na ktoré si spomenú
  - pokus o zadelenie informácií do „tematických okruhov“ (príp. aj ich farebné odlíšenie)
  - história KT Osvienčim v kontexte druhej svetovej vojny a holokaustu, jeho vznik a „funkcia“, časová os (špeciálny dôraz na slovenské súvislosti)
  - štruktúra väzňov v KT Auschwitz-Birkenau (príčiny uväznenia), vzájomné vzťahy medzi väzňami (väzenská hierarchia) a vzťahy väzni – dozorcovia (strata ľudskosti)
  - život väzňov (denný režim, strava, hygiena, práca, „voľný čas“; špeciálny dôraz na deti v KT)
  - „odboj“ – vzbury väzňov, úteky z KT, pomoc medzi väzňami, pomoc zvonku
2. Skupinová práca – vyjadrenie očakávaní pred návštevou pamätného miesta, rozdelenie úloh
  - žiaci sa rozdelia na štyri skupiny, každá skupina sa počas návštevy pamätného miesta zameria na inú tému, potom o svojich zisteniach informuje ostatných účastníkov exkurzie
  - krátka diskusia v skupinách s následným zhrnutím

Otázky:

- Prečo si sa prihlásil(a) na túto exkurziu?
- Čo očakávaš od návštevy bývalého koncentračného tábora po poznávacej aj pociťovej stránke?
  - zástupcovia jednotlivých skupín oboznáma spolužiakov s obsahom diskusie vo svojej skupine
  - každá skupina si zvolí (vylosuje) jednu tému

Úlohy:

Vašou úlohou bude pripraviť krátku prezentáciu svojej témy, ktorá bude zahŕňať jednak skutočnosti, ktoré sú vám už známe, jednak nové informácie, ktoré sa dozviete počas návštevy pamätného miesta.

1. Vyberte z tabule informácie, ktoré sa týkajú vašej témy. Doplníte ich o ďalšie prípadné informácie, na ktoré ste si medzitým spomenuli.
2. Pokúste sa spoločne identifikovať informácie, ktoré ešte musíte získať, aby vaša prezentácia bola kvalitná.
3. Kde/od koho získate tieto informácie? (lektorka na pamätnom mieste v KT, internet...)

3. Diskusia o záverečnej prezentácii návštevy pamätného miesta

Otázky a úlohy:

1. Prečo sme sa rozdelili do skupín, z ktorých každá má za úlohu pozorovať niečo iné?
2. Prečo má každá skupina pripraviť prezentáciu? Na čo bude slúžiť táto prezentácia? Akú formu navrhujete?
3. Okrem týchto prezentácií pre nás, účastníkov exkurzie, by sme mali pripraviť prezentáciu pre širšiu verejnosť (žiakov školy, rodičov). Myslíte si, že aj na príprave tejto väčšej prezentácie môžete pracovať v rovnakých skupinách? Akou formou sa radi vyjadrujete? Akú formu prezentácie navrhujete? (výstava s textami, obrazovým materiálom a hudbou, verbálne, výtvarné a hudobné spracovanie – vyjadrenie zážitkov; v prípade záujmu literárno-dramatické pásmo)

Záver hodiny:

bezpečnostné a organizačné pokyny, pripomenutie židovského zvyku klásť na hroby kamienky

II. NÁVŠTEVA PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná časť: presun k pamätnému miestu, vystúpenie z autobusu, organizačné pokyny, pripomenutie dôstojného správania

Motivácia (pred koncom cesty autobusom):

„Ak uvažujeme o holokauste v číslach, musia nás šokovať: Nacisti zavraždili 6 miliónov Židov. Ak by vraždili v priemere 100 osôb na deň, celý proces by trval takmer 200 rokov.“

<http://napulze.unipo.sk/umenia/na-pulze-filmu/278-kratka-dlha-cesta.html>

„Vyhľadzovacie tábory prežilo 8103 väzňov.“

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Holokaust>

„Nehovorte, že počas holokaustu zahynulo 6 miliónov ľudí. Pamätajte si, že to bolo 6 miliónov krát 1 človek.“

Otázky a úlohy:

1. Povedzte, že vraždenie prebiehalo 365 dní v roku, 6 rokov. Koľko obetí denne zahynulo?
2. Aký je rozdiel medzi výrazmi 6 miliónov ľudí a 6 miliónov krát jeden človek?
3. Okrem špeciálnych úloh pre každú skupinu (Pamätáte si všetci úlohy, ktoré má vaša skupina? Pamätáte si všetci, do ktorej skupiny patríte?) sa každý z vás pokúsi zistiť osud jedného až dvoch väzňov. Poznačte si meno, národnosť, príčinu uväznenia, dátum príchodu do KT, dátum úmrtia, vyrátajte dĺžku väzenia. Pokúste sa vypátrať väzňa, ktorý prežil.
4. Mali ste si premyslieť, akou formou sa radi vyjadrujete – literárne, hudobne, výtvarne... Pokúste sa všimnúť si prejavy týchto druhov umenia, prípadne sa pokúste získať nejaké informácie od lektoriek.

Hlavná časť: Prehliadka expozícií pamätného miesta s kvalifikovanými lektorkami

Záver hodiny: pietny akt (zapálenie kahana, prípadne polozenie kamienkov v Pamätníku v Birkenau), reflexia o nápisoch na pamätných tabuliach

Otázky a úlohy:

1. V koľkých jazykoch sú nápisy?
2. Prečo ich je toľko?

Pozn.: Miesto na pietny akt je vhodné vopred prekonzultovať s lektorkami – nie vždy je dostatok času na návštevu pamätníka; resp. treba tam ísť po rozchode s lektorkou; iné vhodné miesta na zapálenie kahana sú i popravná stena v bývalom KT Auschwitz a vstupná brána (kofajnice) v KT Birkenau.

III. PO NÁVŠTEVE PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná časť: pozdrav, prezencia

Motivácia: diskusia

Pozn.: Je vhodné mať pripravené fotografie z návštevy Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau v Osvienčime

Otázky do diskusie:

- Pred odchodom do Osvienčimu ste vyjadrili svoje očakávania, prípadne obavy. Naplnili sa?
- Aké sú vaše celkové dojmy z exkurzie?
- Je dnes toto pamätné miesto potrebné? Je potrebné, aby ho navštevovali mladí ľudia? Prečo?

Hlavná časť hodiny: prezentácia poznatkov z návštevy pamätného miesta, príprava záverečnej prezentácie pre širšiu verejnosť

1. Prezentácia (a diskusia)
– zástupcovia štyroch skupín prezentujú svoje zistenia, odpovedajú na prípadné otázky, po každej prezentácii je priestor na prípadnú krátku diskusiu

2. Skupinová práca – príprava prezentácie pre širšiu verejnosť
– žiaci sa rozdelia do pracovných skupín podľa svojho záujmu, resp. „silných stránok“
(skupiny zamerané na verbálne, výtvarné a hudobné spracovanie/vyjadrenie zážitkov; v prípade záujmu literárno-dramatické pásmo)

a) Literárna skupina

Úlohy:

1. Napíšte čo najviac prídavných mien, ktoré si spájate s holokaustom.
2. Vytvorte cinquain (5-veršovú básničku), postupujte podľa nasledujúcich krokov:
  - do 1. riadku napíšte slovo holokaust (nadpis)
  - do 2. riadku napíšte dve slová, ktoré popisujú nadpis
  - do 3. riadku napíšte tri slová, ktoré popisujú nejakú činnosť, dej
  - do 4. riadku napíšte štyri slová, ktoré opisujú pocity
  - do 5. riadku napíšte jedno slovo (alebo jednu vetu), ktorá vystihuje nadpis

Príklad:

Holokaust
Príšerné skutky
Zabili milióny ľudí
Strach, zdesenie, hrôza, neistota
Pamätaj! (žiacka práca)

3. Vytvorte básničku – akronym tak, že písmená slova holokaust budú tvoriť prvé písmená veršov.

Príklad:

Hrôzostrašné udalosti
Obišli Európu
Likvidovali generácie duší
Otrasné svedectvo doby
Krutých katov
Absencia „človečenstva“
Ublížovanie, útlak a útrapy
Strach a slzy
Táborov hrôzy (žiacka práca)

4. Napíšte stručný článok o návšteve Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau v Osvienčime do školského časopisu.
5. Spracujte informácie z prezentácií štyroch pracovných skupín tak, aby sme ich mohli použiť na nástenky počas prezentácie pre verejnosť. Informácie doplňte výberom vašich básničiek.

b) Hudobná skupina

Úlohy:

1. Pokúste sa charakterizovať hudbu, ktorá by vystihovala holokaust. Aké by bolo tempo, aká melódia? Ktoré nástroje by mali hrať? Prečo?
2. Nájdite na internete ukážky hudby z filmov o holokauste. Zodpovedá táto hudba vašim predstavám?
3. Kontrafakt – hovorí vám niečo tento pojem? Nie, nemáme na mysli známu slovenskú hip-hopovú skupinu.
„Kontrafakt je hudobná technika, ktorá vkladá nové slová do starých melódií. Táto technika sa používala počas holokaustu, keď nové texty vznikali rýchlejšie, ako stihli hudobníci komponovať hudbu.“
(www.fcit.usf.edu/holocaust/resource/glossary.htm#c)
Viete uviesť nejaký príklad (nemusí ísť o príklad z obdobia holokaustu)? Nájdite na internete nejakú pieseň spájanú s holokaustom, vypočujte si ju a potom sa ju pokúste prerobiť technikou kontrafaktu.
4. Nájdite na internete informácie o piesni Ani Ma'amin. Prečo sa stala „hymnou koncentračných táborov“? Bola to oficiálna alebo neoficiálna hymna?

5. Vyberte hudbu, ktorú použijeme na powerpointovú prezentáciu našej návštevy Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau v Osvienčime, v literárno-dramatickom pásme a počas prezentácie pre verejnosť.
www.fcit.usf.edu/holocaust/resource/music.htm, www.greatjewishmusic.com/Midfiles/Ani_Maamin.htm,
www.en.wikipedia.org/wiki/Ani_Maamin, www.youtube.com/watch?v=dr9e639d1Js

Tip: Ak žiaci nemajú prístup k internetu, potrebné stránky je možné vyhľadať dopredu a informácie z nich vytlačiť. Zdrojom hudobných ukážok môže byť hudobná knižnica školy alebo súkromné zbierky učiteľov a žiakov.

c) Výtvarná skupina

Úlohy:

1. Aké ukážky výtvarného umenia ste si všimli v Pamätníku a múzeu Auschwitz-Birkenau v Osvienčime?
2. Boli výtvarné práce legálne alebo ilegálne?
3. Ako mohol podľa vás výtvarný talent zlepšiť život väzňa, jeho postavenie?
4. Ktoré farby podľa vás najlepšie vystihujú holokaust? Prečo?
5. Vyberte si jednu z nasledujúcich tém:
  - život v tábore
  - návšteva Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau
  - holokaust mojimi očamia spracujte ju ľubovoľnou výtvarnou technikou.
6. Z fotodokumentácie našej exkurzie vyberte zábery na verejnú prezentáciu. Spracujte ich formou PP prezentácie (alebo použite na vytvorenie prezentácie iný program), prezentáciu doplňte hudbou, ktorú vyberie skupina b, príp. textami vytvorenými skupinou a).
7. Z vybraných fotografií, vlastných výtvarných prác a textov pripravených literárnou skupinou vytvorte nástenky na verejnú prezentáciu.

d) Literárno-dramatická skupina

Úlohy:

1. Čo ste sa dozvedeli o osudoch detí v KT Auschwitz-Birkenau?
<http://holocaust-children.tripod.com>
Bán, Andrej: Deti z fotografie. In: .tyždeň, 29, 2009, 20. júla 2009, s. 10-21
2. Rozhodnite sa, o koho osude pripravíte literárno-dramatické pásmo.
3. Dodržte nasledujúce pravidlá:
  - Používajte jednoduché vety.
  - Používajte 1. osobu singuláru.
  - O udalostiach pred vojny hovorte v minulom čase, o udalostiach počas vojny v prítomnom čase a o udalostiach po vojne v budúcom čase.
  - Okrem rozprávania pripravte aspoň tri scény, v ktorých budú vystupovať rôzne postavy.
  - Ak dieťa zahynulo, o jeho smrti nech povie niekto iný (v 3. osobe singuláru).
4. Pripravte si jednoduché rekvizity a kulisy, prípadne vyberte hudbu (v spolupráci so skupinou b).
5. Nacvičte literárno-dramatické pásmo, dbajte na jasnú artikuláciu a zrozumiteľnú výslovnosť.
6. Rozhodnite sa, v ktorej časti verejnej prezentácie pásmo predvediete.

Záver hodiny:

Informácie jednotlivých pracovných skupín o priebehu príprav verejnej prezentácie; diskusia o organizačnom zabezpečení

NÁVŠTEVA PAMÄTNÉHO MIESTA SPOJENÉHO S HOLOKAUSTOM

PhDr. ZUZANA MÉSŽÁROSOVÁ

PAMÄTNÍK A MÚZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU V OSVIENČIME

Určené: Žiakom 9. ročníka ZŠ a študentom SŠ

Téma: Svedectvá pamätného miesta spojeného s holokaustom – Pamätník a múzeum Auschwitz-Birkenau v Osvienčime

Ciele: Prehliť vedomosti študentov o pamätnom mieste spojenom s holokaustom – Pamätník a múzeum Auschwitz-Birkenau, pochopiť príčiny a dôsledky holokaustu, podporiť a prehliť empatiu a rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, uctiť si obeť holokaustu, rozvíjať pocit zodpovednosti za svoje konanie, reflektovať a podeliť sa s novými skúsenosťami a vedomosťami s rovesníkmi prítomnými na prezentácii vyhodnotenia návštevy pamätného miesta spojeného s holokaustom, zdieľať pocity a emócie spojené s návštevou, viesť k pochopeniu nebezpečnosti rasových a náboženských predsudkov, nezmyselnosti a zbytočnosti holokaustu v dejinách

Metódy: Riadený rozhovor, brainstorming, reflexia (v časti Príprava na návštevu pamätného miesta)
Výklad, názorno-demonštračný – pozorovanie, porovnávanie, metódy samostatnej práce – natáčanie dokumentu študentmi (v časti Realizácia návštevy pamätného miesta).
Riadený rozhovor, diskusia, názorno-demonštračná – prezentácia filmu a fotografií, reflexia (v časti Prezentácia a vyhodnotenie návštevy pamätného miesta)

Pomôcky: Notebook, prístup na internet, tabuľa, videoprojektor, mapa Európy
Sprievodca Štátnym múzeom Auschwitz-Birkenau v Osvienčime, premietacie plátno, videokamera, kvetiny a sviečky určené na uctenie si obetí holokaustu, film a panely s fotografiami vyhotovenými vlastnoručne študentmi

Čas: 1 – 2 vyučovacie hodiny na prípravu návštevy pamätného miesta, prehliadka Štátneho múzea Auschwitz-Birkenau cca 2 – 3 hodiny v Auschwitz a 1 hodina v Birkenau, 60 minút na vyhodnotenie návštevy

Stará ľudová múdrosť hovorí: „*Lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť.*“ Najlepšou metódou, ako uskutočňovať vzdelávanie o holokauste, je návšteva autentických miest holokaustu, ktorá študentom dokáže najlepšie priblížiť vojnové zločiny páchané na nevinných obetiach, aby si v plnej miere dokázali predstaviť dôsledky predsudkov a netolerantnosti, vedúcich k zločinom obľudných rozmerov.

A) PRÍPRAVA NA NÁVŠTEVU PAMÄTNÉHO MIESTA

Príprava učiteľa: Formulovať ciele návštevy autentického miesta a jej začlenenie do plánu exkurzií školy, organizačne zabezpečiť exkurziu – zaistiť povolenie exkurzie v danej inštitúcii, objednať sprievodcu, dopravu, ujasniť si metodiku vedenia exkurzie – premyslieť si úlohy a pokyny pre žiakov

Príprava žiakov: Zoznámiť žiakov s cieľmi exkurzie, zadať úlohy žiakom – pripraviť si scenár a techniku na natočenie dokumentu a nafotiť fotografie na usporiadanie výstavy, zabezpečiť si kvetiny a sviečky

Priebeh exkurzie: Riadi učiteľ, ktorý usmerňuje pozornosť žiakov na dôležité veci, vedie ich k zápisu poznámok, dokumentácii – fotografie, videozáznam, ponechá im priestor na otázky, prípadne otázky iniciuje.

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY

Organizačná časť: pozdrav, zápis do triednej knihy, oznámenie cieľa hodiny

Motivácia: Citát Jána Pavla II., ktorý počas svojho pontifikátu navštívil v roku 2000 múzeum obetí holokaustu Jad Vašem v Jeruzaleme. Pri svojej návšteve povedal: „Na tomto mieste spomienok pociťuje myseľ, srdce a duša nesmiernu potrebu mlčania. Mlčanie, v ktorom sa spomína. Mlčanie, v ktorom sa pokúšame nájsť zmysel spomienok, ktoré prúdia späť do minulosti. Mlčanie, pretože nejestvujú slová, aby dostatočne silne vyjadrili ľútosť nad hroznou tragédiou holokaustu – šoa.“

Rozbor citátu pomocou motivačného rozhovoru:

- Čo chcel Ján Pavol II. povedať svojím citátom?
- V čom spočívala tragédia holokaustu?
- Prečo je potrebné neustále sa vracieť k minulosti a spomínať?

Študenti vyjadrujú svoje názory a postupne spolu s učiteľom dospejú k tomu, že jedným zo spôsobov, ako môže mladá generácia prispieť k tomu, aby sa holokaust už nikdy nezopakoval, je i pochopenie jeho príčin a následkov, jeho nezmyselnosti na základe vlastných skúseností z dokumentárnych filmov či osobnej návštevy múzeí holokaustu alebo bývalých koncentračných táborov.

Ukážka č. 1:

Učiteľ premietne pomocou notebooku a videoprojektora mapu bývalých koncentračných a vyhladzovacích táborov (pozri prílohu č. 1) a v prehľadnej tabuľke poukáže na množstvo obetí holokaustu a morálne škody, ktoré holokaust spôsobil.

Počet obetí holokaustu spolu	12 – 16 miliónov (z toho 6 miliónov Židov)
Auschwitz	1 – 1,5 milióna
Majdanok	78 000 – 360 000
Helmno (Kulmhof)	340 000
Belzec	436 000
Sobibór	260 000
Treblinka	700 000 – 1 milión
Mauthausen	122 000
Dachau	67 000

Učiteľ premietne dokumentárny film Koncentračný tábor Auschwitz, ktorý možno nájsť na webovej adrese www.youtube.com/watch?v=ljgdfx2srBo. Tento dokument mapuje históriu bývalého koncentračného tábora a vekuprimieraným spôsobom zobrazuje dianie v tábore. Dokument trvá štyri a pol minúty. Moderované premietanie ponúka ideálny priestor na diskusiu. Učiteľ by mal dbať na to, aby pred filmom i po ňom vytvoril otvorenú a uvoľnenú atmosféru, v ktorej sa študenti cítia príjemne a sú ochotní a schopní vyjadrovať svoj názor, diskutovať a klásť otázky. Učiteľ by preto mal vystupovať skôr ako facilitátor, teda človek, ktorý diskusiu usmerňuje a moderuje, ale nemá v nej dominantné miesto. Mal by všetkých študentov povzbudzovať, aby sa zapojili do diskusie a vyjadrili vlastný názor na film. Ak budú mať voči filmu výhrady, dajte im možnosť vyjadriť aj takýto názor. Okrem iného tak prispejete k rozvoju kritického myslenia a vnímania študentov.

Pred premietnutím filmu je študentom zadaná úloha, aby si v priebehu sledovania filmu zapisovali svoje pocity a asociácie, ktoré v nich sledovanie filmu evokuje. Tie následne vpisujú na tabuľu: Napríklad: krutosť, nenávisť, predsudky, nespravodlivosť, obeť, ponaučenie, ostnatý drôt, utrpenie, trauma, bolesť, súcit s obeťami, strach... Každá asociácia a názor môže prispieť k rozvoju zaujímavej diskusie.

Asociácie a pocity potom študenti prostredníctvom brainstormingu vyjadrujú a spoločne dospejú k empatickému pochopeniu utrpenia ľudí, ktorí sa stali obeťami holokaustu a postupne sa svojimi názormi snažia dopracovať k presvedčeniu o potrebe boja za ľudskú dôstojnosť, úctu k človeku a k tomu, že je nevyhnutné bojovať proti akýmkoľvek prejavom xenofóbie a antisemitizmu. Každá asociácia a názor môže prispieť k rozvoju zaujímavej diskusie.

Študenti po zhladnutí dokumentu a prezretí si Sprievodcu múzeom Auschwitz-Birkenau reagujú na otázky učiteľa:

- Aké boli príčiny holokaustu?
- Zhodnoťte následky holokaustu.
- Aké ponaučenie z toho vyplýva pre mladú generáciu?
- Môže mladá generácia prispieť k tomu, že ukrutnosti holokaustu sa už nikdy nebudú opakovať? Ak áno, tak ako?

Ukážka číslo 2:

Študenti si pozrú dve videosvedectvá: pani Viery Gordonovej (3,8 min.), ktorá ako jediná z rodiny prežila KT Birkenau, a pána Ivana Lefkovicsa, ktorý prešiel tromi koncentračnými tábormi (3,5 min.). Obe videonahrávky je možné spustiť z tejto webovej adresy:

www.upn.gov.sk/obdobie-1939-1945/projekt-oral-history-1939-1945/.

Študenti odpovedajú na tieto otázky a následne diskutujú o videosvedectvách:

- Čo vás na výpovediach a príbehoch týchto dvoch očitých svedkov holokaustu najviac zaujalo?
- Myslíte si, že títo ľudia sa môžu so svojimi zážitkami v živote vyrovnáť?
- Aké pocity ste mali pri sledovaní ich výpovede?
- Akú otázku by ste sa spýtali očitého svedka holokaustu?

Napriek tomu, že nie je možné zovšeobecňovať na základe príbehu zopár osôb, ktoré prežili hrôzy koncentračného tábora, účinok ich výpovede umožní študentom reálnejší pohľad na tieto historické udalosti a pomôžu lepšie pochopiť ich súvislosti.

Záver

Učiteľ zadá študentom v skupinách úlohu, ako sa pripraviť na návštevu pamätného miesta, ktorá sa uskutoční v krátkom čase:

Jedna skupina študentov pripraví scenár na natočenie krátkoho dokumentu v bývalom koncentračnom tábore, skupina študentov technicky zdatných zabezpečí filmovacu techniku (videokameru, mikrofón). Všetci žiaci sú poučení, ako sa správať v priestoroch pamätného miesta holokaustu, žiaci si zabezpečia kvetiny a sviečky, aby mohli vzdať úctu obetiam holokaustu.

B) REALIZÁCIA NÁVŠTEVY PAMÄTNÉHO MIESTA

Organizačná forma vyučovania: Návšteva Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau v Osvienčime

Na ceste do Osvienčimu môže učiteľ prostredníctvom krátkych vstupov študentom priblížiť, ako bude celá návšteva pamätného miesta holokaustu prebiehať a ako zabezpečiť natočenie dokumentu o bývalom koncentračnom tábore. Učiteľ je zodpovedný za to, aby bol splnený motivačný, kognitívny i výchovný cieľ návštevy. Študenti sú oboznámení so skutočnosťou, že nacistické tábory boli rôzneho druhu – zberné, pracovné, koncentračné a vyhladzovacie. Auschwitz-Birkenau bol najväčším koncentračným a vyhladzovacím táborom zo všetkých koncentračných táborov.

Moderovaná prehliadka pamätného miesta

Po prechode vstupnou budovou sprievodkyňa prevedie študentov celým komplexom bývalého koncentračného a vyhladzovacieho tábora. Študenti majú možnosť zakúpiť si pohľadnice a brožúry, v ktorých je podrobne rozobraná história, zmapovaný život väzňov, fotografie a orientačný plán bývalého tábora.

Do bývalého osvienčimského kmeňového tábora vedie brána s nápisom „Arbeit Macht Frei“ (Práca oslobodzuje), ktorý bol ukážkou nacistického cynizmu. Študenti pod vedením sprievodkyne postupne prechádzajú celým komplexom bývalého koncentračného tábora Auschwitz I a Brezinka (Auschwitz II – Birkenau,

vzdialený 3 km od Auschwitzu I), ktoré sú ako pamiatková rezervácia sprístupnené návštevníkom. Počas moderovanej prehliadky areálu si študenti prezrú vnútorné a vonkajšie priestory táborov. Medzi najvýznamnejšie objekty patria: „blok smrti“ v Osvienčime, kde príslušníci SS zastrelili niekoľko tisíc väzňov; okrem toho sa v oboch táboroch zachovali bloky a časť väzenských barakov, hlavné táborové brány, strážnice, strážne veže a oplotenie z ostnatého drôtu. Na území prvej časti bývalého KT Auschwitz sa vo väzenských blokoch nachádza expozícia prezentujúca dejiny koncentračného tábora a národné expozície. V Birkenau študentividia zvyšky štyroch krematórií a plynových komôr, ako aj spaľovacích hraníc, železničnú rampu, na ktorej sa vykonávali selekcie ľudí privázaných do tábora, rybník s ľudským popolom. Sú tam osobné veci väzňov uchovávané v skladoch Kanada I a II, množstvo topánok, zubných kefiek, okuliarov, ženských vlasov, z ktorých sa vyrábali látky na uniformy, kufre... dnes uschované za sklom vitrín. Študenti položením kvetov, zapálením sviečok a tichým rozjímaním pred Medzinárodným pomníkom obetiam nacizmu v Auschwitzu, ktorý je umiestnený medzi zrúcaninami krematórií č. II a III a pred pamätnými tabuľkami obetiam v Birkenau si uctia ich pamiatku. V priebehu celej prehliadky študenti natáčajú svoj dokument o koncentračnom tábore a robia fotografické zábery.

Záver

Po prehliadke komplexu bývalých koncentračných táborov Auschwitz a Birkenau študenti budú určite po ceste domov diskutovať a spracúvať svoje zážitky z prehliadky. Dôležité je uvedomenie si skutočnosti, že podobná história sa už nikdy nesmie zopakovať. Memento tábora utvrdí študentov v tom, že svojimi jasnými postojmi a presvedčením, že holokaust bol nesprávny, dokážu vzdorovať možným nebezpečným rasovým a náboženským predsudkom, ktoré sa v spoločnosti objavujú aj v súčasnosti.

Domáca úloha:

- » Spracovať dokumentárny film a publikovať ho na webovej stránke www.youtube.com a sprístupniť ho tak širokej verejnosti
- » Pripraviť pre svojich rovesníkov v škole moderovanú prezentáciu spojenú s premietaním vlastnoručne spracovaného dokumentu a výstavu fotografií z návštevy pamätného miesta holokaustu
- » Napísať článok do školského časopisu a lokálnych novín o návšteve pamätného miesta

C) PREZENTÁCIA A VYHODNOTENIE NÁVŠTEVY PAMÄTNÉHO MIESTA

ŠTRUKTÚRA PREZENTÁCIE

Organizačná časť: Prívitanie prítomných študentov, oboznámenie s programom prezentácie venovanej širšej žiackej a študentskej verejnosti

Motivácia:

Myšlienka Celestina Miglioreho, stáleho pozorovateľa Svätej stolice pri OSN, poslúži ako leitmotív prezentácie, zameranej na zdieľanie a šírenie skúseností a emocionálnych prežívaní žiakov, ktorí sa zúčastnili návštevy bývalého koncentračného tábora: *„Pri každej spomienke je dôležité strážiť si motív. Keď spomíname na obeť holokaustu, nie je to preto, aby nás to viedlo k nenávisti voči tyranom, ale aby sme sa efektívnejšie a dôraznejšie zasadzovali za mier, spravodlivosť a odsúdenie všetkých foriem rasizmu, šovinizmu, nacionalizmu a náboženského fundamentalizmu. Je potrebné postarať sa o to, aby si budúce generácie vzali ponaučenie z udalosti, na ktorú sa dnes až príliš ľahko zabúda. Prostredníctvom spomienky môžeme varovať súčasnú generáciu, aby už nikdy viac k podobným zločinom nedošlo. Táto tragédia nás naučí, že je dôležitejšie stavať mosty naprieč náboženstvami, rasami a etnickými skupinami.“*

Otázky:

- Myslíte si, že je dôležité pripomínať si hrôzy holokaustu? Ak áno, prečo?
- Ako ste vnímali realitu bývalého koncentračného tábora, aké sú vaše zážitky a pocity?
- Ako hodnotíte návštevu tohto pamätného miesta holokaustu, bola pre vás pozitívnou, alebo skľučujúcou skúsenosťou?
- Akým ponaučením je pre vás návšteva bývalého koncentračného tábora?

Premietnutie a prezentácia dokumentárneho filmu natočeného študentmi v bývalom koncentračnom a vyhladzovacom tábore Auschwitz-Birkenau v Osvienčime je vhodnou príležitosťou, ako zdieľať skúsenosti z tejto návštevy.

Ako príklad uvádzame film natočený študentmi Obchodnej akadémie v Leviciach na takejto exurzii. (Film je vyrobený v angličtine, pretože bol súčasťou medzinárodného projektu.) Tento film je možné nájsť na webovej stránke www.youtube.com na tejto adrese: www.youtube.com/watch?v=_iM8VYiXARI (dĺžka filmu cca. 7 minút.) Študenti diskutujú o filme, pocitoch a dojmach, ktoré majú z filmu, o jeho prínose.

Obmena:

Premietnutie powerpointovej prezentácie urobenej študentmi, nasleduje diskusia podobne ako po filme.

Výstava fotografií nafotených v Pamätníku a múzeu Auschwitz-Birkenau v Osvienčime a vystavených na paneloch, spojená s výkladom skupiny študentov, ktorí ju pripravili, prípadné zodpovedanie otázok študentov zaujímajúcich sa o ďalšie fakty.

Do povedomia ešte širšej študentskej verejnosti sa dostane návšteva tohto pamätného miesta holokaustu vtedy, ak skupina študentov napíše článok do školského časopisu (lokálnych novín), poprípade uverejní na webovej stránke školy spolu s fotografiami. Ďalšou možnosťou, ako zdieľať skúsenosti a zážitky študentov z návštevy pamätného miesta, je relácia v školskom rozhlase.

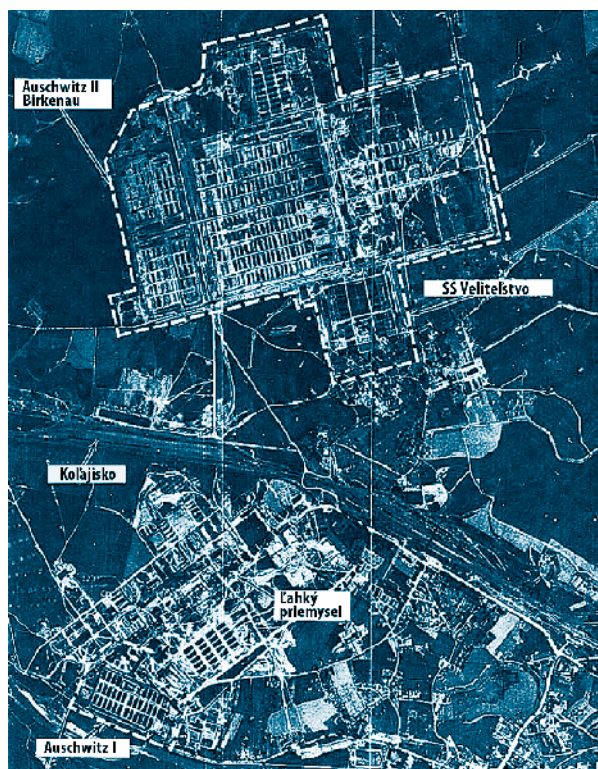
Záver

Učiteľ spolu so študentmi zhrnie diskusiu o návšteve Pamätníka a múzea Auschwitz-Birkenau v Osvienčime a uzavrie ju konštatovaním o nevyhnutnosti poučenia sa z minulosti a potreby šíriť myšlienky podpory tolerance a osobnej zodpovednosti každého človeka za dianie v spoločnosti. Hoci Auschwitz je dnes nemým pamätníkom obetí nezmyselného vraždenia, je súčasne i veľkým výkričníkom pre všetkých. Musíme si uvedomiť, že každý – bez ohľadu na pôvod, farbu pleti, mentálnu či fyzickú zdatnosť – má právo na dôstojný život. A hlavne nikdy nesmieme zabudnúť zostať ľuďmi.

PRÍLOHA Č. 1 MAPA VÝCHODNEJ EURÓPY

KONCENTRAČNÉ A VYHLADZOVACIE TÁBORY

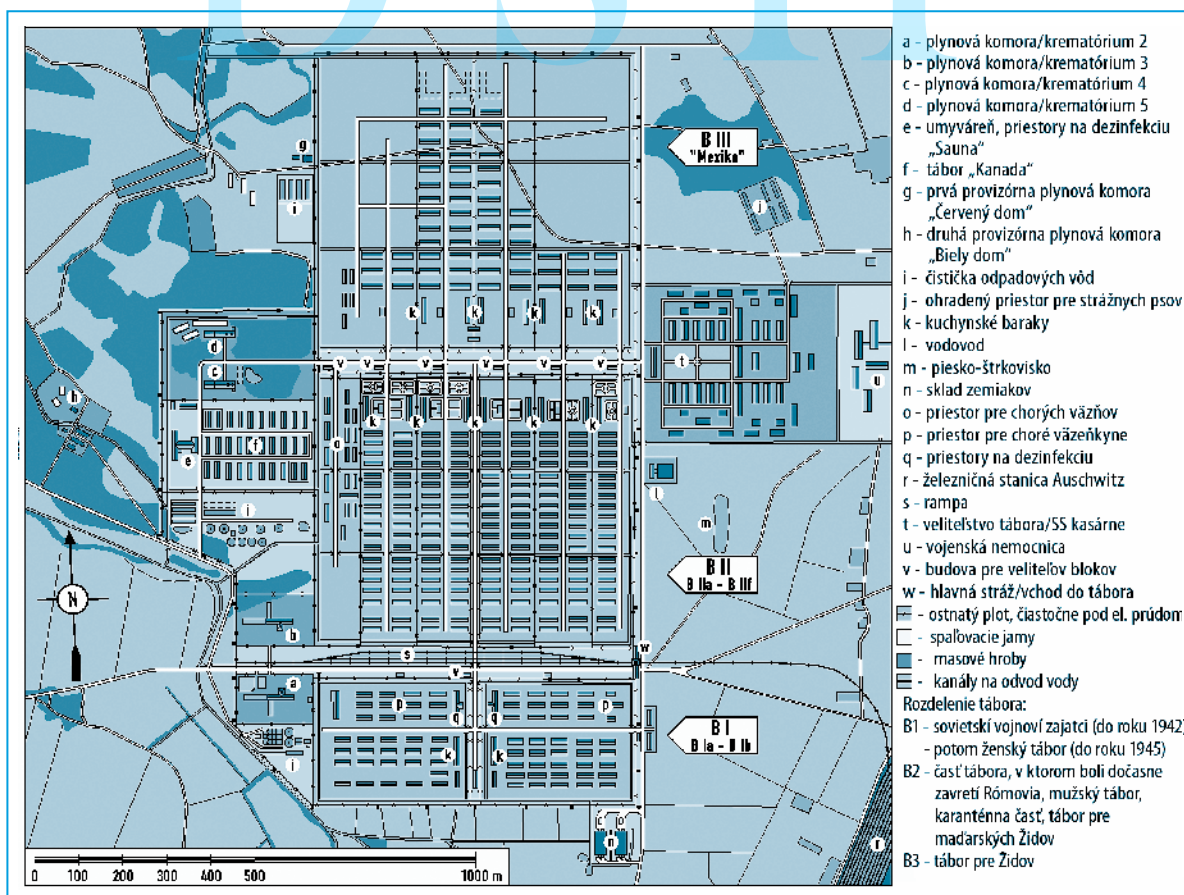

Letecká snímka z 26. júna 1944, koncentračný tábor Auschwitz-Birkenau

Slovenská pamätná doska v koncentračnom tábore Auschwitz II Birkenau

Situačná mapa koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau, stav v auguste 1944